

Szatmari Megyei Múzeum
NA-1820/85
Réprejzi adattár

Szatmari Megyei Múzeum
NA-1820/85
Réprejzi adattár

--	--	--	--

GTŰSTŐ:	DONBRÁČA VIHOS
GTŰST. IDEJE:	1976.
FŐHORÁSI M:	CSÁKÁNY
SZAKMUTÁTO:	<u>XX</u>
	LELTÁRKÖZS

TART.:

NÉPI GEÓGYÁST

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6 lap - DUPLIK!

ATUENETUE A NA-257/85-ös

TÉTELE ALÓL.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

CSÁKÁNY

Népi gyógyászat.

"Füben-fában van az orvosság" ezt a mondást hallottam többektől, amikor a népi gyógyászat iránt érdeklődtem. Bizonyára igazuk van. A mai gyógyászat is termeltet és igénybe vesz nagyon sok gyógyfüvet, az ember pedig gyógyszert. Régen edzettebbek voltak az emberek -mondja özv. Bereczk Mihályné- ma pedig ha egyet tüsszent valaki, azonnal szalad az orvoshoz.

A népi gyógyászatban használt gyógynövények száma jelentős. Vizsgáljuk hát ezeket külső és belső gyógyhatásukban már csak a rend kedvéért is.

Külső hatás embernél.

Gennyes sebre fehér liliumlevél, Szent János virága vagy levele; kiszivják a gennyet.

Daganatot bóránypirosító /piritógyökér/ szárított gyökerét megtörni, porával behinteni, bekötni.

Erősfü teaja sebek mosására, borogatására hasznos. Pálinkával is szokták mosni.

Fagyott testrészeire váltott hideg-meleg borogatás, lábat hideg-meleg vízben váltva áztatni.

Bőrbajokra szárított árvácska tea jó.

Kutyaláncfüvet szárítva, porrá törve, csecsemők vizelettől kipállott bőrére hintőporul használták.

Ütődött testrészen felduzzadt rossz vért pióccával szivatták ki.

Elvetekezett nyílt sebet kiégették, cserfakéreg főtt levéllel szárították.

Méhcspést hideg késsel megnyomkodták vagy ecetes-vizes ruhával bekötözték.

Felületi nyitott sebre fájdalom csillapítóul petróleumot öntöttek majd a falról meszet kapartak rá és bekötözték.

Kelésre sült hagymát,tejfölös kovászt,nyersparadicsomot szilvalekvárt vagy mézes kovászt kötöttek.Utifünek is jó hatása volt.

Fökényt kutytejfü levével gyógyították vagy lószőrrel erősen átkötötték és leszáradt.

Gyükszemet melegvizben való többszöri áztatás után házilag főtt szappannal bekenték majd kifordult.

Égett sebre tökmagolajat öntöttek.

Erősen vérző sebre pókhálót kötöttek.

Hüléses beteget szénapolyvából főzött lében fürdették vagy gőzölték.

Gyulladást- pl.szemhéjon jelentkező árpa-fertőtlenítőként kamilla teával mosogatták,borogatták.

Aranyér fürdőztetésre kamilla tea hasznos.

Fájós lábra békarokkafüből készített melegfürdő hasznos.

Belső hatás embernél.

Csecsemők altatására mákgubó főzött levét -mákonyt- használtak.Kávéskanálnyit itattak velük és fél napig is elaludtak tőle.Nagyobb mennyiség itatása halált okozhat. A mákony -tapasztalat szerint- görcsoldóként is hat.Fái bodzavirág főztje ugyan ilyen hatásu.A kamilla tea szintén.

Izzasztásra gyalogbodza /földibodza/ bogyójának főztje igen alkalmas.Hársfatea ugyan e célra jó.

Bélfertőzés ellen kamilla-teát /pipitér/ használtak. Csecsemőknél is.

Gyomorfájásra szilfa levét itták. A fát megfúrták, a lyukba lyukas bodzaágat szúrtak, amelyen át a fa nedve kicsöpögött. Ezerjófű teája is alkalmas.

Köhögést parlag szántóföldön termő békarokka főztje gyógyított. Bodza bogyó leve is jó, fehérmályva teája is hasznos de a fehér pemetefű se kutya. Főttkukorica leve mézzel keverve közismert.

Vesebántalmat főzött zab leve gyógyít.

Gyengülő hallásnál ökörfarkkóró virágának levét fülbe csepegtették; javulás mutatkozott.

rülfájás ellen kőrözsa levét vagy reszelt sárgarépa levét fülbe csepegtették.

rülfolyás ellen szárított árvacska tea jó.

Tüdőbántalomra savanyukáposzta levét itták.

Emésztési zavarok ellen pápafű teát.

Etvágytalanságra jószagu csalán teát.

Bélférgek kihajtására ördögborda leve szolgált.

Nehéz lélegzés, fulladozás ellen jó; örvényfű teája hűtve, csalángyökér tea, vöröshagyma kisajtolt leve, dióhéj főztje, babérlevél leve.

Hasmenés megszüntetésére kertizsálya leveléből készített teát itták.

Mandula vagy torokgyulladást sós vagy timsós vízzel öblögették.

Mellfájásra hársfatea jó.

Széketrekedéskor keserűsó oldatot ittak vagy vízzel kevert tejet hidegen.

Epebántalomra petroleumba mártott kockacukrot szopogattak vagy kigóhagyma főzött levét itták.

Vérnyomás csökkentésére főzött zab leve hatott.

Fogfájásra pálinkába törött magyarborsot keverték és azt vették a fogra.

Erelmeszesedésre pálinkába áztatott fokhagyma leve használt.

Népi gyógyászat állatoknál.

Régen az állatok gyógykezelése, gyakorlati tapasztalatok alapján történt mivel állatorvos kevés volt, -körzetenként egy- s a nehézkes közlekedés is hátráltatta a gyors beavatkozást. Szükségszerűen ahhoz az emberhez fordultak-főként pásztorokhoz- akik értettek a gyógyításhoz. Az állatbetegségek gyógyítására is megkeresték a gyógyfüveket, ezeknek főztjét szintén külsőleg és belsőleg is alkalmazták; szarvasmarhánál, lovaknál, sertéseknél. Napjainkban a népi gyógykezelés csak enyhébb esetekben, sürgős beavatkozásnál fordul elő, egyébként szakszerű állatorvosi gyógykezeléshez alkalmazkodnak.

Külső hatás szarvasmarhánál.

A tehéntőgye bogárcsipés által ha dagadni kezdett vagy öklelés közben egy másik tehén felsértette, ecettel lazított agyagot kötöttek a tőgyére.

Lábrándulásnál a lábra hideg vízbe mártott vastag rongyot kötöttek s időnkint öntözgették.

Belső hatás.

Étvágytalanság esetén-ha a tehén rosszul eszik, nyammogva-békarokka teát itattak vele. Földitök bogójának leve abrakkeverékben vagy terpentines abrak szintén jó.

Vérhas ellen vadgesztenyét megtörve abrakba beletenni vagy cserfakéreg kifőzött levét megitatni; mindkettő eredményes volt.

Vérhuggyás ellen berekfa /égerfa/ mogyorónyi nagyságu, tobozszerű rigyájának főztje hatásos. Vérfünek főztje is jó. A vérhuggyást a legelőn lévő fertőző anyagok okozzák.

Emésztési zavaroknál az állattal melegített bort itattak. Esetenkint 1 litert. Az állat nyelvét oldalt kihúzták, ellenkező oldalon az üveget a szájába dugták.

Bélszorulásra a lánfa szárított gyümölcsének-a bodza bogyójához hasonlít-főztje jó.

Puffadás ellen -5-6 mázsás jószágnál- 1/2 kg. oltott mész higitott oldatát itatták meg.

Felfuvódásnál trokált használtak. Bal oldalt a tehén csipőjétől 10-15 cm.-re szurták be 2-2.5 cm. mélyen, nehogy a bendőt megsértse. Ha trokál nem volt kéznél bicskát szurtak bele.

A nyitott felület 2-3 napon belül meggyógyult.

Külső hatás lovaknál.

Lábsérülést vagy pata és csüd közötti részen mutatkozó varasodást pálinkás ronggyal fertőtlenítették majd őrölt timsót hintettek rá. Használt még a házifőtt szappannal való bekenés is./lugos/

A ló ha nagyon megfázik és nem tud vizelni földhözveri magát. Ilyenkor 1-2 dkg. reszelt sárgarépat langyos vízzel összekeverve orrlyukon át beöntötték, a vizelet megeredt.

A lónál-szükség szerint eret szoktak vágni. Az álkapocstól 7-8 cm.-re zsineggel átszorítják a ló nyakát, fejét jobb felé fordítják s az így kidagadt ütőerét vágják. Vérvétel után szublimátos vízben fertőtlenített tüvel az ütőeret összebökték, sörényéből kitépett szőrrel becsavarták. 2-3 óra után az ütőer összeforrott, ezután a lószőrt lecsavarták és a tüet kivették.

Daganatba farkasalma gyökeret dugtak, az a gennyet összevonta.

Ha a ló szemén hályogszerű képződmény akart lenni, porcukorral kevert, finomra tört üvegport fujtak a ló szemébe.

Sebekre terpentint öntöttek, mély sebet terpentines ronggyal betömték, bekötözték.

Belső hatás lovaknál.

Kehees lónak emberi vizelettel kevert zabot adtak.

Ha a ló nem eszik rendesen és farkával állandóan körbelegyez, rozsféreg van benne. Ilyen esetben 1-1.5 kg. rozst megpirítva abrakba keverték s a rozsféreg az ürülékkel kihulltak. Első ízben ha nincs eredmény 2-szer, 3-szor ismételni kell, hatása lesz.

Ugyancsak rozsféreg ellen dohányossal tömött, kimustrált pipát dugtak a ló végbejáébe. A dohányfüsttől a férgek kimásztak. Bábikó száraz, törött magját is szokták abrakba keverni és megetetni.

Gyomorfájás ellen katángkóró főzetet töltöttek a lovakba.

Vérhasra, amely elég gyakori volt köztük, az apróbojtorján főzetét használták.

Sertéseknél.

Hasmenés ellen szárított bábikó virágmagjának főztje jó.

Giliszták ellen moslékba aprított fokhagyma.

Étvágytalanság esetén ecetes moslék hasznos.

Emésztési zavaroknál apróra tört faszenet adni nekik.

Élőforrások: özv. Bereczk Mihályné 71 éves, Darabos János 77 éves
Bereczk Béláné 54 éves, Marton Lajos 76 "
Darabos Jánosné 70 " Szobi Vendel 67 éves
Pintér Jánosné 70 éves.

257-85

Pongrácz Vilmos
1946. aug.

CSÁKÁNY

Népi gyógyászat.

"Füben-fában van az orvosság" ezt a mondást hallottam többektől, amikor a népi gyógyászat iránt érdeklődtem. Bizonyára igazuk van. A mai gyógyászat is termeltet és igénybe vesz nagyon sok gyógyfüvet, az ember pedig gyógyszert. Régen edzettebbek voltak az emberek -mondja özv. Bereczk Mihályné- ma pedig ha egyet tüsszent valaki, azonnal szalad az orvoshoz.

A népi gyógyászatban használt gyógynövények száma jelentős. Vizsgáljuk hát ezeket külső és belső gyógyhatásukban már csak a rend kedvéért is.

Külső hatás embernél.

Gennyes sebre fehér liliumlevél, Szent János virága vagy levele; kiszivják a gennyet.

Daganatot bóránypirosító /piritógyökér/ szárított gyökerét megtörni, porával behinteni, bekötni.

Erősfü teaja sebek mosására, borogatására hasznos. Pálinkával is szokták mosni.

Fagyott testrészezt váltott hideg-meleg borogatás, lábat hideg-meleg vízben váltva áztatni.

Bőrbajokra szárított árvácska tea jó.

Kutyaláncfüvet szárítva, porrá törve, csecsemők vizelettől kipállott bőrre hintőporul használták.

Ütődött testrészen felduzzadt rossz vért pióccával szivatták ki.

Elvetekezett nyílt sebet kiégették, cserfakéreg főtt levélvel szárították.

méhcspést hideg késsel megnyomkodták vagy ecetes-vizes ruhával bekötözték.

Felületi nyitott sebre fájdalom csillapítóul petróleumot öntöttek majd a falról meszet kapartak rá és bekötözték.

Kelésre sült hagymát,tejfölös kovászt,nyersparadicsomot szilvalekvárt vagy mézes kovászt kötöttek.Utifünek is jó hatása volt.

Fökényt kutytejfü levével gyógyították vagy lószőrrel erősen átkötötték és leszáradt.

Gyükszemet melegvizben való többszöri áztatás után házilag főtt szappannal bekenték majd kifordult.

Égett sebre tökmagolajat öntöttek.

Erősen vérző sebre pókhálót kötöttek.

Hüléses beteget szénapolyvából főzött lében fürdették vagy gőzölték.

Gyulladást- pl.szemhéjon jelentkező árpa-fertőtlenítőként kamilla teával mosogatták,borogatták.

Aranyér fürdőztetésre kamilla tea hasznos.

Fájós lábra békarokkafüből készített melegfürdő hasznos.

Belső hatás embernél.

Csecsemők altatására mákgubó főzött levét -mákonyt- használtak.Kávéskanálnyit itattak velük és fél napig is elaludtak tőle.Nagyobb mennyiség itatása halált okozhat. A mákony -tapasztalat szerint- görcsoldóként is hat.Fái bodzavirág főztje ugyan ilyen hatásu.A kamilla tea szintén.

Izzasztásra gyalogbodza /földibodza/ bogyójának főztje igen alkalmas.Hársfatea ugyan e célra jó.

Bélfertőzés ellen kamilla-teát /pipitér/ használtak. Csecsemőknél is.

Gyomorfájásra szilfa levét itták. A fát megfúrták, a lyukba lyukas bodzaágat szúrtak, amelyen át a fa nedve kicsöpögött. Ezerjófű teája is alkalmas.

Köhögést parlag szántóföldön termő békarokka főztje gyógyított. Bodza bogyó leve is jó, fehérmályva teája is hasznos de a fehér pemetefű se kutya. Főtt kukorica leve mézzel keverve közismert.

Vesebántalmat főzött zab leve gyógyít.

Gyengülő hallásnál ökörfarkkóró virágának levét fülbe csepegtették; javulás mutatkozott.

rülfájás ellen kőrözsa levét vagy reszelt sárgarépa levét fülbe csepegtették.

rülfolyás ellen szárított árvaszka tea jó.

Tüdőbántalomra savanyukáposzta levét itták.

Emésztési zavarok ellen pápafű teát.

Etvágytalanságra jószagu csalán teát.

Bélférgek kihajtására ördögborda leve szolgált.

Nehéz lélegzés, fulladozás ellen jó; örvényfű teája hűtve, csalángyökér tea, vöröshagyma kisajtolt leve, dióhéj főztje, babérlevél leve.

Hasmenés megszüntetésére kertizsálya leveléből készített teát itták.

Mandula vagy torokgyulladást sós vagy timsós vízzel öblögették.

Mellfájásra hársfatea jó.

Széketrekedéskor keserűsó oldatot ittak vagy vízzel kevert tejet hidegen.

Epebántalomra petroleumba mártott kockacukrot szopogattak vagy kigóhagyma főzött levét itták.

Vérnyomás csökkentésére főzött zab leve hatott.

Fogfájásra pálinkába törött magyarborsot keverték és azt vették a fogra.

Erelmeszesedésre pálinkába áztatott fokhagyma leve használt.

Népi gyógyászat állatoknál.

Régen az állatok gyógykezelése, gyakorlati tapasztalatok alapján történt mivel állatorvos kevés volt, -körzetenként egy- s a nehézkes közlekedés is hátráltatta a gyors beavatkozást. Szükségszerűen ahhoz az emberhez fordultak-főként pásztorokhoz- akik értettek a gyógyításhoz. Az állatbetegségek gyógyítására is megkeresték a gyógyfüveket, ezeknek főztjét szintén külsőleg és belsőleg is alkalmazták; szarvasmarhánál, lovaknál, sertéseknél. Napjainkban a népi gyógykezelés csak enyhébb esetekben, sürgős beavatkozásnál fordul elő, egyébként szakszerű állatorvosi gyógykezeléshez alkalmazkodnak.

Külső hatás szarvasmarhánál.

A tehéntőgye bogárcsipés által ha dagadni kezdett vagy öklelés közben egy másik tehén felsértette, ecettel lazított agyagot kötöttek a tőgyére.

Lábrándulásnál a lábra hideg vízbe mártott vastag rongyot kötöttek s időnkint öntözgették.

Belső hatás.

Étvágytalanság esetén-ha a tehén rosszul eszik, nyammogva-békarokka teát itattak vele. Földitök bogyójának leve abrakkeverékben vagy terpentines abrak szintén jó.

Vérhas ellen vadgesztenyét megtörve abrakba beletenni vagy cserfakéreg kifőzött levét megitatni; mindkettő eredményes volt.

Vérhuggyás ellen berekfa /égerfa/ mogyorónyi nagyságu, tobozszerű rigyájának főztje hatásos. Vérfünek főztje is jó. A vérhuggyást a legelőn lévő fertőző anyagok okozzák.

Emésztési zavaroknál az állattal melegített bort itattak. Esetenkint 1 litert. Az állat nyelvét oldalt kihúzták, ellenkező oldalon az üveget a szájába dugták.

Bélszorulásra a lánfa szárított gyümölcsének-a bodza bogyójához hasonlít-főztje jó.

Puffadás ellen -5-6 mázsás jószágnál- 1/2 kg. oltott mész higitott oldatát itatták meg.

Felfuvódásnál trokált használtak. Bal oldalt a tehén csipőjétől 10-15 cm.-re szurták be 2-2.5 cm. mélyen, nehogy a bendőt megsértse. Ha trokál nem volt kéznél bicskát szurtak bele.

A nyitott felület 2-3 napon belül meggyógyult.

Külső hatás lovaknál.

Lábsérülést vagy pata és csüd közötti részen mutatkozó varasodást pálinkás ronggyal fertőtlenítették majd őrölt timsót hintettek rá. Használt még a házifőtt szappannal való bekenés is./lugos/

A ló ha nagyon megfázik és nem tud vizelni földhözveri magát. Ilyenkor 1-2 dkg. reszelt sárgarépat langyos vízzel összekeverve orrlyukon át beöntötték, a vizelet megeredt.

A lónál-szükség szerint eret szoktak vágni. Az álkapocstól 7-8 cm.-re zsineggel átszorítják a ló nyakát, fejét jobb felé fordítják s az így kidagadt ütőerét vágják. Vérvétel után szublimátos vízben fertőtlenített tüvel az ütőeret összebökték, sörényéből kitépett szőrrel becsavarták. 2-3 óra után az ütőer összehorrott, ezután a lószőrt lecsavarták és a tüet kivették.

Daganatba farkasalma gyökeret dugtak, az a gennyet összevonta.

Ha a ló szemén hályogszerű képződmény akart lenni, porcukorral kevert, finomra tört üvegport fujtak a ló szemébe.

Sebekre terpentint öntöttek, mély sebet terpentines ronggyal betömték, bekötözték.

Belső hatás lovaknál.

Kehees lónak emberi vizelettel kevert zabot adtak.

Ha a ló nem eszik rendesen és farkával állandóan körbelegyez, rozsféreg van benne. Ilyen esetben 1-1.5 kg. rozst megpirítva abrakba keverték s a rozsférgek az ürüléssel kihulltak. Első ízben ha nincs eredmény 2-szer, 3-szor ismételni kell, hatása lesz.

Ugyancsak rozsféreg ellen dohányossal tömött, kimustrált pipát dugtak a ló végbejáébe. A dohányfüsttől a férgek kimásztak. Bábikó száraz, törött magját is szokták abrakba keverni és megetetni.

Gyomorfájás ellen katángkóró főzetet töltöttek a lovakba.

Vérhasra, amely elég gyakori volt köztük, az apróbojtorján főzetét használták.

Sertéseknél.

Hasmenés ellen szárított bábikó virágmagjának főztje jó.

Giliszták ellen moslékba aprított fokhagyma.

Étvágytalanság esetén ecetes moslék hasznos.

Emésztési zavaroknál apróra tört faszenet adni nekik.

Élőforrások: özv. Bereczk Mihályné 71 éves, Darabos János 77 éves
Bereczk Béláné 54 éves , Marton Lajos 76 "
Darabos Jánosné 70 " Szobi Vendel 67 éves
Pintér Jánosné 70 éves.

257-85

Pongrácz Vilmos
1946. aug.